

לפני 25 שנה

גליון "העולם הזה", שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא כתבת-שער תחת הכותרת, "הייתי ערבי במסוקוה", שבה דיווח שלום כהן, ראש מערכת השבועון, כיצד התחפש לערבי ברחובות מוסקוה, כשהלך פסטיבל-הנוער הבין-לאומי שנערך שם. המדור הכלכלי של השבועון דיווח על שערוריית הפרטקציה בחסיכה לפחיתות במישר-המיסר והתעשייה, שערורייה ש-במרכזה עמד מיכאל סר (שהתפרסם מאוחר יותר כפרשת שחיתות ב"החברה לישראל", שבעטייה נכלא). תחת הכותרת דונועם-טאן דרוח, "העולם הזה" על מכת המכור ניות המפוארות שלקתה בה הפקידות הבכירה בישראל, תחת לפתור את בעיות העניון. מדור האמנות סיקר, תחת הכותרת

"שכה שכה השולמית", שתי הצגות בשם "שולמית" (האחת מאת אברהם גולדפארן והשנייה מאת יגאל מסיניוון), שהועלו בתיאטרון "האוהל", ו"דור-המי", בשער הגליון: ראשי-מערכת "העולם הזה", שלום כהן, בתל-מושת ערבית מסורתית במוסקוה.

"העולם הזה" 1039
תאריך: 4.9.1957

הכפופה בחיפה ישירות לאבא חושי וליוסף אלמוגי, ידעה את תפקידה בדיוק. מכוניר תיה הגיעו לנמל באיחור של רבע שעה, חנו ברציף מבלי שהשוטרים ירדו אפילו אל התיגרה.

קצין אחד בעל כובע עם מצחית-כסף קרא לשוטרים, שדאגו להוריד את מיס-פריהם האישיים: "לא לאסור אף אחד. רק להרחיק אותם מן הנמל".

לא היה ספק את מי צריך להרחיק. פועלי-הנמל נמצאו במקום עבודתם; הי-שוטרים הבינו כי מפירי הסדר הן מישר פחות החותרים. כל מי שפג אבן בראשו או ידית של טוריה על פניו, גורש מהנמל בידי השוטרים והופקר למיילת הביירוניס.

יעץ שוטר ללא-מיספר למיילת הקשישה הדסה גולדברג, רבע שעה לפני שהחלו המכות: "אל תעמדי כאן, תיכף יהיה שמח".

מארגני המכות נהנו מחסות המישרה. שני גברים צעירים, אחד במשפיי-שמם, שני בחולצת תכלת, שהצביעו את מי צריך להכות, הסתובבו בחופשיות בין השוטרים ושוחחו עם הקצינים בידירות.

לבסוף, נגמר הכל. אחרוני החותרים יצאו את הנמל בחסות מכונית של שוטרים. הביירוניס פנו לקינגס בר, בית-הקפה המפורסם של חיפה התחתית. שם חיכו להם ארוחה, משקאות וחמש לירות לכל אחד.

אנשים

● ראשי-הממשלה דויד בן-גוריון, בחג העשור של טירת-צבי, בגלל שני נימוקים לא הייתי צריך לדבר כאן — איני דתי וגם לא ציוני. וזהו ישוב של התנועה הדתית-הציונית. אבל בכל זאת יש לי זכות דיבור, כי זהו קיבוץ, וגם אני קיבוצניק."

● פרופסור מרטין בובר, כאשר נשאל בפגישה עם פרחי-הדילומטים אמריקאים מהן לדעתו הנוכחית שיש להעניק למיעוט הערבי בישראל: "אני חושב שיש להעניק למיעוט הערבי בישראל אותן זכויות ש-הייתי דורש למען המיעוט היהודי בכל מדינה אחרת."

● ח"כ מפא"י ישראל ישעיהו, כי הציעו פינכה של עוגות בשעת ויכוח סוער במועצת סניף מפא"י: "רבותי, במקום לאכול איש את בשר רעהו, מוטב לאכול עוגות."

● הרב הצבאי הראשי, אלוף-מישנה שלמה גורן, הועמד לצאת למסע מלווה בקנדה, ניצח במחלוקת ועזרה. הותר לו לנסוע כשהוא לבוש במדי הצבאיים. מל-כתחילה הוצע לו לנסוע ללא מדים, אך גורן התנגד בחוקף. "בלי מדים", יש אלפי רבנים כמוני בקנדה."

● פרשה המוכרת היטב לקוראי העי-תונות העברית הגיעה השבוע אל קיצה: ההומוריסט אפריים קישון מכר את אופונו ד"ר קורט קאלטנברונר ורכש תחתיו מכונית מטיפוס דופו. הוא שוקל עתה בדעתו אם להעניק למכונית את התואר פרופסור.

* מי יבנה בית ב"גורדינה" * פסקי-דין נוסח המכ"ל *

..חופי הכרך" של חיפה * המדים של הרב גורן

חל-אביב

היה זה איש עשיר

אחד האנשים העשירים ביותר בתל-אביב לפני 40 שנה היה אדם שאיש אינו זוכר את שמו הפרטי. קראו לו ירחו.

את כספו השקיע ירחו בקניית מיגרשים. הוא קנה שטח אדמה עצום כרחוב אלנבי, במקום שבו עומדים כיום בניין הפסג' ליד סימטת יאשה חפץ ורובע שלם של בניינים מסביבו. שטח אדמה נוסף קנה ירחו בצפון תל-אביב, במקום שהיה כולו חולות.

כשתל-אביב התרחבה, בנה ירחו על שטח האדמה בצפון את קולנוע-הקיץ גורדינה. שאתו קרא על שם בתו. היה זה ב-1924. ירחו הקמץ התגורר בצריף בשטח הקולי-נוע והתפרנס ממכירת גזון.

זמן קצר אחר-כך היגר ירחו לארצות-הברית, החכיר את אולם הקולנוע הענקי (אלפיים מקומות) ליעקוב דוידון, כיום יושב-ראש התאחדות בעלי בתי הקולנוע.

טרון וחבורת הג'ונגל. חולדותיו של גורדינה הן תולדות תל-אביב. בשעתו היה זה מרכז פעולות-התרבות של העיר. כאן הופיעה התיזמורת הארץ-ישראלית בניצוחו של הוברמן; כאן נערכו ההופעות הראשונות של האופרה הארץ-ישראלית של גולניקי. במשך שנים היה גורדינה מקום הבידור העממי של תל-אביב.

מעוז צור-רוזנברג

כותרת כתבת-החקיר, שנסקה בשערוריית פרוטקציות במחלקה לסחר-חופץ במישר-ההיסחר והתעשייה. מנהלה של המחלקה היה מיכאל צור, אשר שנים מאוחר יותר נדון למאסר בעוון שוחד ושחיתות ב"החברה לישראל". תצלום זה של צור פורסם ב"העולם הזה" השבוע לפני 25 שנה, ביווי רשימת האשמות כבדה במיוחד.

פות על נוהלי עדויותיהם של סמלי מישר טרה מסויימים.

מפקד מחוז תל-אביב במישרה, יואב פלג, החליט לפעול מייד. בניגוד ליחזקאל סהר, ששיקר מבלי שתפיל אפילו שורה אחת מראשו, הועמד סמל אביוף לדין. הוא נידון לנזיפה, שתעכב את העלאתו בדרגה לשנתיים.

יחזקאל סהר אישר את פסקי-הדין.

חויסחאן

קבלה פנים מאורגות

תיזמורת פועלי גורדונו נמל מאוחדים תקעה בחוצרות בכל כוחותיה. היא ניגנה מארשים צבאיים למאה לובשי חולצות כחולות ועונדי סמל-המנוחה על חולצור תיהם. שהגיעו בשעות הצהריים של יום הרביעי שעבר באונייה התורכית מרחמה, ממסע של שישה שבועות לפסטיבל הנוער במוסקוה.

מאה צעירים אחרים עמדו על סיפון האונייה, כשהם מסתכלים בעיניים חרדות אל הנעשה ברציף שלפניהם: עשרות פועלי-נמל, בביגדי עבודה, התנפלו על קרוביהם של אותם צעירים, היכו אותם באכזריות.

הצעירים בחולצות הכחולות הסתכלו במחזה כאילו אין הוא נוגע להם. הם וקרוביהם התאספו באולם המכס הגדול, שחו גזון והקשיבו לנאום אחרי נאום, שהועברו ברמקולים אל התיגרה שבחוף. כנאומים הקפידו הדוברים, ראשי המיש-לחת של מפא"י, אחדות-העבודה ומפ"ם, להבליט נקודה חשובה אחת: "מק"י הש" מיצה את המדינה בחור"ל. חברי המישלחת הקומוניסטית סיפרו ליהודי מוסקוה ש-בקיבוצים יש מחלות-ימין ושחיתות מינית. אנחנו עוד נרבה לספר על בגידתה של מק"י..." כשנתבקשו להצביע על מי ש-אמר דברים אלה, הבטיחו הדוברים לעשות זאת כעבור שבוע.

"אתה מקיבוץ?" בחוף נמשכו הי-מכות. פועלי המוסך של חברת שירותי נמל מאוחדים שוחררו עוד בשעות הבוקר; המארגנים הבטיחו להם חמש ל"י לכל שעה ושיחרור מעבודה לכל אותו היום. תמורת כל אלה, היה על הפועלים המוסחים לעסוק במלאכה קלה מאוד: להכות ב-קומוניסטים.

האירגון היה קפדני מאוד. אנשי המיש-לחת הציונית וקרוביהם רוכזו באולם המכס. שאליו נכנסו בעזרת רישיונות מיוחדים שחולקו להם בידי הנהלת המישלחת. בחוף חיכו הביירוניס בקוצר-רוח. עד שחברי המישלחת הציונית עזבו את הנמל, בכל זאת לא הצליחו להבדיל בכל המיקרים בין ציונים וקומוניסטים. התנפלו באכזריות על מוכרי החטיבה הצעירה של מפ"ם בחיפה, אליעזר בוכני, היכורו בידית טוריה. "אתה מקיבוץ?" שאל הביירוני לפני שהרים את המקל.

"הייתה שמח כאן!" גם המישרה,

ותיקי תל-אביב זוכרים את טרון התל-אביב. היה זה בחור חסון ומגודל, שהת-גורר ממש כטרון בין העצים של גורדינה. סביבו התקבצה חבורת הרפתקנים שקראו לעצמם "חבורת הג'ונגל", היו חיי חברה עשירים על העצים במקום וסייעו בהגדת בות בשמירת הסדר. טרון נעלם בעת שנסע להילחם במילחמת האזרחים בספרד. "חבורת הג'ונגל" לא נעלמה.

לפני 13 שנה התארגנה חבורת צעירי הפקר שנשאה את אותו השם, ואשר קבעה את עצי גורדינה כמקום מיפגש ותיכונן פשעים.

התוכנית החדשה. תל-אביב התפת-חה, קמו בה בנייני-פאר, בתי-קולנוע מ-דרגה ראשונה. גורדינה נשאר כפי שהיה. רק המושבים שבו הוחלפו שלוש פעמים במשך השנים. לפני שנתיים הושקעו 80 אלף ל"י בשיפור המקום. לא היה צורך בזה. גורדינה משך המונים בחדשי החום.

היה ברור כי מיתקן קולנועי זה לא יוכל להישאר לעד במצב זה. לפני שבע שנים ביקר יעקב דוידון בארצות-הברית. הוא הצליח לגייס כמה בעלי-הון, תיכונן להקים במקום — בהסכמת יורשיו של ירחו, ש-נפטר בינתיים — גורדו-הקיץ במישר-אמריקאים. אולם ממש ברגע האחרון ת-חרט אחד היורשים והתוכנית בוטלה.

השבוע גילתה חברת רסקו, המייצגת את יורשיו של ירחו, כי גויס הון של מיליון וחצי דולר וכי בקרוב יוקם במקום בניין חדיש בן 14 קומות. לפי התוכנית יהיה הבניין מרכז מיסחרי שיכלול קולנוע, קפה בגובה 40 מטר וכבישים תתי-קרקעיים.

היחידים שלא התפעלו מתוכנית זו היו יעקב דוידון וחיים פלג, חתנו. כדיריים קבועים של המקום היתה להם זכות חוקה עליו. הם היו מוכנים להתיר את הקמת הבניין, בתנאי שיפוצו באולם קולנוע באותו בניין. דרישה צודקת לכל הדיעות.

רסקו לא ראתה את הדרישה כצודקת. הם הציעו לתת לשוכרי גורדינה אולם בבניין תמורת סכום של 350 אלף לירות. סכום שבו אפשר להקים בניין קולנוע שלם. כשלא נתקבלה ההצעה, סירבה רסקו לקבל את שכר-הדירה וניסתה לגייס את דעת-הקהל והעיתונות לנישול דוידון מהמקום.

מישרה

דוגמת המפקד

פסקי-הדין במישפט עמוס בגוריון נגד שורת המתנדבים הגיע גם לאוזניו של סמל ב' אפרים אביוף. סמל הניידת של הנפה הצפונית בתל-אביב. הוא התרשם כל-כך מהופעת מפקדו העליון, המפקד הכללי יחזקאל סהר, באותו מישפט, עד שבכואו להעיד לפני שופט-השלום דוב זוהר לא זכר את האמת כולה, ממש כמו יחזקאל סהר.

הסמל נקרא להעיד במשפט של קטנת-שכנים: "אביוף לא דיבר אמת... הוא סתר את דבריו בעדותו..." קבע השופט זוהר בפסקי-הדין, שבו נרשמו כמה הערות חרי-